1901. Negen en veertigste Jaargang. (Tweede Kwartaal.) No. 18

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 3 Mei 1901.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

VREESWIJK, 24 April 1901. De kerkeraad der Gereformeerde kerk van Vreeswijk verzoekt aan belanghebbenden, om alle stukken of brieven deze kerk betreffende, te adresseeren aan den scriba des kerkeraads:

R. Barneveld, te Vreeswijk

—

BLOKZIJL, 29 April 1901. De vorige week werden wij verblijd door het bericht te ontvangen van den Eerw. heer R. Sybrandy, Cand tot den heiligen dienst, dat hij onze roeping wenscht op te volgen. Bekrone de Heere dit besluit met zijnen onmisbaren zegen.

Namens den Kerkeraad,
J Aarts, Scriba.

—

ENUMATIL, 29 April 1901. In de vorige week ontving de kerkeraad het voor haar teleurstellend bericht van den door haar beroepen Leeraar Ds. van Dorp, van Driesum, dat hij voor de roeping der gemeente bedankte.

Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

ZUTPHEN, 30 April 1901. Zondag l. l. gedacht onze Eerw. Leeraar Ds. J. N Lindeboom in een bociende rede zijn 25-jarige ambtsbediening. ZEerw. had daarvoor tot tekst gekozen Handel. 26 : 22, 23. Aan het einde van dit samenzijn werd ZEerw. door een der bb. Ouderlingen een hartelijk woord namens kerkeraad en gemeente toegesproken, waarna dit werd beëindigd met ZEerw. de bede toe te zingen van Ps 134 : 3

Namens den Kerkeraad
J van Dijk, Scriba.

PROVINCIËN.

Prov. Synode van Groningen.

De Prov. Synode van Groningen zal D. V. gehouden worden *Woensdag* 12 *Juni*, voormiddags 10 uur, in de Ebbingekerk te *Groningen*.

Stukken voor de Agenda met de namen en woonplaatsen der Afgevaardigden met hunne Secundi worden vóór 18 *Mei* ingewacht bij den ondergeteekende.

Dinsdag 11 Juni rekendag.

H. Scholten, *Prov. Corr.*
Zuidhorn.

—

Prov. Syn. van N.-Holland.

De Prov. Synode van Noord-Holland zal D. V. gehouden worden op *Woensdag* 19 *Juni*. Aanvang voorm. 10 uur. Punten v h Agendum en namen van Afgevaardigden tegen 30 *Mei* in te zenden bij den ondergeteekende.

Namens de Classe Edam,
M. v. d. Mast.

Edam, 25 April 1901.

—

Provincie Zuid-Holland.

De Provinciale Synode van Zuid-Holland zal D. V. gehouden worden te *Dordrecht* in de Wilhelminakerk *den 2 Juli*.

Stukken voor 't Agendum, opgave van namen der Afgevaardigden en aanvrage om logies worden ingewacht *vóór* 15 *Mei e k.* aan het adres van *Ds. H. J. Reuijl.*

Ds. H. G. de Jonge.
Ds. H. J. Reuijl.

—

Provinciale Synode van Zeeland.

De Prov Synode van Zeeland zal D. V. gehouden worden te Goes, op *Woensdag* 5 *Juni* 1901.

Punten voor het Agendum worden ingewacht bij den eerstondergeteekende vóór 22 *Mei*.

Namens den Kerkeraad,
Ds. R. J. v. d. Veen, *Praeses.*
C. Oranje Lz., *Scriba.*

Goes, 23 April 1901.

—

Part. Synode van N.-Brabant en Limburg.

De Kerkeraad der Gereformeerde kerk te 's-Bosch, belast met de samenroeping der Part. Syn. van N.-Brabant en Limburg, deelt mede, dat voornoemde Synode zal gehouden worden op *Woensdag* 5 *Juni a.s.* te *'s-Bosch*. Gewone plaats.

Stukken voor het Agendum, opgave van de namen der Afgevaardigden, enz. worden ingewacht vóór 10 *Mei e. k.* aan het adres van ondergeteekende.

Namens den Kerkeraad voornoemd,
J. M. Mulder, v. d. m.

's-Bosch, 10 April 1901.

—

ONTVANGSTEN.

Voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Coll. op het jaarfeest der Chr Jongelings-Vereen.: 2 Kron. 30 : 8c en der Jongedochters Vereen.: „Bid en werk" te Spijk f 7.17.

P. Postema, *Penningm.*

Warfum, 24 April 1900.

—

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Voor de Uitbreiding.

Door *Ds. B. F. van Maas* te *Wapenvelde*, Corr. Cl. *Apeldoorn* de contributies uit:

Apeldoorn, Corr. *H. Mouw*, van L. Voorhorst f 5, Mej. Wed. J. Brink f 2,50, M. Westhof f 1, R. Kerkhoven f 2,50, H Licht f 1, Mej Wed. J. C Veeneman f 5, Mej. Wed. L. Veeneman f 1, G. J. Bruins f 1,25, K Pilon f 1, H. Mouw Mzn. f 5, J. Buurman f 1, Ds W. Kapteijn f 1, F. S. Kalma f 1, P. Oldenhof f 2,50, Mevr. Wed. J. J. Vis f 1, B. Vinke f 0,50, Ds. S. J. Vogelaar f 1,50, Mevr. Michelsen f 1, M. J Vonk f 5, R. Molemaker f 1, F. Put Jr. f 1, M. v. d. Kraats f 2,50, Mej Wed. H. Veeneman f 2,50. M Keller f 1, Ds. W. Diemer f 5.

Barneveld van H Bos f 2, H Nijboer f 0,25, G. v. d. Pol f 2, A Roskam f 2,50, J. v. d Woerd f 1, D. Zeldenrijk f 1.

Beekbergen van Esser f 5.

Dieren van Dolleman f 1, A. J. Goverink f 1, J. Klein Meulenkamp f 0,50, J. B. Pabst f 1, P. Pieper f 1, Ds. J. C. van Schelven f 5, D. Tockes f 1,50, H. W. v. Veelen f 1.

Epe van G Scholten f 1, J. L Scholten f 2.

Kootwijk van l s. Houtzagers f 1.

Wapenvelde van Ds. B. F. van Maas f 1.

Door *Ds. M. Schuurman* te *Alfen a d Rijn*, Corr. Cl *Woerden*, de contributies uit:

Ter Aar Corr *A. Esveld* van L. Rodenburg f 2, C. Quak f 0,50

Aarlanderveen Corr. *Ds J. Verhave* van Ds. J Verhave f 1.

Alfen a d Rijn Corr *L. Freek* van C. Boer f 5, H. de Bruyn f 1, D. v. d. Neut f 2,50, W. v 't Wout f 2, L. Freek f 2,50. H. v. d. Graaf f 2,50, J K. v. Leeuwen f 2,50, J. Eigeman Wz. f 2,50, H. Kop f 2, Ds M Schuurman f 2, C. Guldemond f 2,50, D. G. v d. Hoorn f 1, A. v. Dam f 1, H. v d. Horst f 1, v. d Spelt f 1, A. v. Oel f 1, J. v. Eijk f 1, Joh. v. d. Louw f 1, D. Raaphorst f 1. Mej Wed. Bossemeijer f 2,50, Mej Wed Sernć f 1,50, Mej. Wed. Donker f 1, Mej. Wed. v. Keeken f 1, H. v. Leeuwen f 2,50, Mej Wed. v. Nood f 1,50, A Qualm f 1, L. Vergunst f 1, H. Dam f 1, Mej Wed Kok f 1, H. Voorbij f 1, Mej. C Scholten f 1, J. W Engelkes f 2, M. v. Donk f 1,50, J. P. Leene f 1.

Bodegraven Corr. *Ds J. Breukelaar* van J. v. Andel f 2,50, Bh. Batelaan f 2, Bs Batelaan f 2, P. Batelaan f 2,50, G. Bekker f 1, C. Bol f 2,50, Ds. J. Breukelaar f 3, Js. de Bruin f 1, J. H. v. Diejen f 2,50, J. v. Dorp f 1 C. de Gier f 1, N. Griffioen f 2, L N Gründmann f 1, J. Heemskerk f 1, J. de Koning f 1, G. de Kruif f 1, J. Krijgsman f 1, A. Pauw f 0,50, B. v. 't Riet f 2, W. Rodenburg f 2, H. Rollman f 2, H. Schouten Hz. f 1, H. Schouten Jz. f 1, A. Stigter f 1. T. Stigter f 1, J. v Straalen f 1, J. Veerman f 1, J. Vriend f 1, C. Zaal f 2.

Nieuwkoop Corr. *J. Verhorst* van J. Treels f 0,25, J Verhorst f 1, J. v. Leeuwen f 0,25, Wed. v. Leeuwen f 0,50, D. v Woudenberg f 0,25, Middelkoop f 0,25, W. v. Leeuwen f 0,25.

Nieuwveen Corr *E. J. de Bruin* van Ds. K. B. v. Diemen f 1, A. Hoogendoorn f 1, Mr. J C. von Briel Sasse f 1, J. Becker f 1, H. Pak f 1.

Oudshoorn Corr. *A. M. Dam* van A Verdaijn f 2,50, A. M. Dam f 2,50, C. J. v. Geel f 1, F Snel f 1, J. G. Baart f 1, C Ketel f 1

Waarder Corr. *J. F. Brouwer* van C. v. d. Neut f 1, D. Hofland f 1, C. Hofland f 1, L. J. Griffioen f 1, S. J. Nap f 1. J. J. Kamphuizen f 1, D. de Gier f 1, C. Hagoort f 1. H. Comans f 1, J. Doornenbal f 1, J. J. v. Es f 1, J. F. Bouwer f 1, H. Hoogendoorn f 1, D. Schakel f 1, Hs. Brunt f 1, G. Walewijn f 0,50, E. J. Krieger f 1, D Oudshoorn f 0,50, H. Verwei f 0,50, H v. Ingen f 1, P. de Boer f 1, G. de Hoog f 1, J. v. d. Voost f 1, J. Blonk f 1, Jan v. Winkel f 1.

O. en N. Wetering Corr. *C. v. d. Lip* van Ds. J. Brouwer f 1, C. v. d. Lip f 0,50, J. Bonda f 1, J. Vreeke f 0,50, Joh. Sepers f 1, P. v. Dam f 0,75, J. Vogelaar f 0,50, J. Gortzak f 0,50, P. Roeloffs f 1, L. L. Kreling f 1, A. de Graaf f 0,75, H. v. Dommelen f 1, W. C. v. Geel f 1, J. Verweij f 1, D. C. Los f 1, F. Los f 1, L. Karens f 1, W. Slootweg f 2,50, Wed. J. W. Roeloffs f 1, K. Lagerweij f 1, Mej. Wed W. D. Carsjens f 1.

Zevenhoven Corr. *de Kerkeraad* van J. Veerman f 1, H. v. d. Berg f 1, J Oliemans f 1, M. v. d. Berg f 1, K. Couprie f 1.

Woerden Corr. *G. J Sizoo* van D. Engel f 1, W. Snel f 1, J. Blok f 1, G. J. Sizoo f 1, J. Hamerling Sr. f 1, P. de Wit f 1, J. v. d. Meulen f 1, P. Kemp f 1, W. v. Beek f 1, J. Burger f 1, G den Boggende f 0,50, S. A. Hoogendoorn f 0,50. G. Rietveld f 0,50, D Kanis f 1, Jac. Bos f 1, Ds. J. W Gunst f 1, J. Plomp Wz. f 1, Corna Bezuijen f 0,50, J. A. v. Arkel f 0,50, B J. Otte f 1, J. v. Diejen Sr. f 2,50, J. Nap f 1, W. D. v. Diejen f 1, J. V. Diejen f 1, J. Verburg f 1, G. Oussoren f 1, G. v. d. Ham f 0,50, J. de Vink f 1, N. N. f 0,25, H. Veldwis f 0,50, F. Brak f 1, L. Verhoef f 1, Wed. D. Verhoef f 1. H Boere f 1, P. Doorn f 1, G Beukers f 0,50, G. Mijster f 1, Joh. de Groot f 0,50, A. Boer f 1, C. v. d Toorn f 1, P. v. d. Toorn f 1, J. Tanis f 0,50, A. H. Tanis f 0,50

Zwammerdam Corr. *G. van Dobben* van Ds. H. v Dijk f 0,50, M. v. Muiswinkel f 1. C. v. Dobben f 1.

De Penningmeester,
Zwolle, 27 April 1901, *van de Theologische School,*
Potgietersingel 120. Dr. H. Franssen.

—

ONMIDDELLIJKE WEDERGEBOORTE.

V.

Deze leer van de onmiddellijke werking des Heiligen Geestes in het hart van den zondaar, die wedergeboren en tot het geloovig aannemen van Christus en al zijne weldaden bekwaam wordt gemaakt, werd door de Gereformeerden hier te lande in hun strijd met de Remonstranten met kracht gehandhaafd en tot breeder ontwikkeling gebracht.

Arminius n.l. en zijne volgelingen vielen in de dwaling van het Semipelagianisme terug en maakten de werking van de genade van den wil des menschen afhankelijk. Reeds in zijne stellingen over de praedestinatie van den 7en Febr. 1604 leerde Arminius, dat God, die niet alleen een rechtvaardig Rechter maar ook een liefderijk Vader was, van eeuwigheid tusschen het gevallen menschelijk geslacht dit onderscheid had gemaakt, dat Hij dengenen, die van hunne zonden afstaan en hun vertrouwen op Christus stellen, de zonden zou kwijtschelden en het eeuwige leven schenken, maar dat Hij de hardnekkigen zou straffen; en voorts, dat het Gode aangenaam was, dat zich alle menschen bekeerden en, tot kennis der waarheid gekomen zijnde, daarbij bleven, doch dat Hij niemand dwong.

Op de Haagsche Conferentie ten jare 1611 zeiden de Remonstranten wel, dat de mensch het zaligmakend geloof niet van zichzelven heeft, noch uit kracht van zijnen vrijen wil, maar dat het van noode is, dat hij van God in Christus door zijnen Heiligen Geest wordt herboren en vernieuwd in verstand, genegenheden en wil, en dat dus de genade Gods het beginsel, de voortgang en de volbrenging alles goeds is.

Doch zij wierpen dit alles weer omver door de toevoeging, dat de wijze van werking dezer genade niet onwederstandelijk is en werden gedwongen dit alzoo te verklaren, dat de wil des menschen wel niet naast de genade werkt, maar toch, door haar bekwaam gemaakt, zelf zich tot geloof en bekeering schikken, of ook de ontvangen genade afwijzen en verwerpen kan.

In dien geest verklaarden zij dan ook op de Dordsche Synode: de krachtige genade, waardoor iemand bekeerd wordt, is niet onwederstandelijk; en hoewel God den wil alzoo door het Woord en de inwendige werking zijns Geestes aanroert, dat Hij beide de macht, om te gelooven, of bovennatuurlijke krachten geeft, èn den mensch inderdaad doet gelooven; nochtans heeft de mensch uit zichzelven deze genade kunnen verachten en niet gelooven, en alzoo vervolgens door eigen schuld verloren gaan.

En zij verduidelijkten hun gevoelen nog, door aldus voort te gaan: Hoewel naar den gansch vrijen wil Gods de ongelijkheid der Goddelijke genade zeer groot zij, nochtans geeft de Heilige Geest, of is bereid te geven, zooveel genade aan allen en een iegelijk, wien Gods Woord gepredikt wordt, als genoegzaam is tot bevordering van de bekeering der menschen in hare trappen; en derhalve verkrijgen niet alleenlijk degenen genoegzame genade ten geloove en ter bekeering, dewelke God gezegd wordt naar het besluit der volstrekte verkiezing te willen zalig maken, maar ook diegenen, die metterdaad niet bekeerd worden.

Deze verklaring laat aan duidelijkheid niets te wenschen over. Volgens het gevoelen der Remonstranten ontvangen allen, die onder het evangelie leven, of kunnen zij althans ontvangen eene genoegzame genade tot geloof en bekeering. Maar of zij metterdaad gelooven en zich bekeeren, dat hangt van den wil des menschen af. De genade des Heiligen Geestes is dus in hare werking van den mensch afhankelijk; zijne toestemming, zijne vrije wilsbeslissing staat tusschen beide in. De Remonstranten loochenden daarmede de inwendige, krachtdadige, onwederstandelijke, alleen-werkende, dat is met andere woorden de onmiddellijk en rechtstreeks werkende genade des Heiligen Geestes, en namen alleen eene zedelijke, aanradende genade aan.

Ten overvloede worde dit met eene aanhaling uit Episcopius bevestigd, omdat hij daarin het woord *onmiddellijk* gebruikt.

In de zesenveertigste zijner theologische disputaties stelt hij aan het slot de vraag: of er eenige *onmiddellijke* werkzaamheid des Heiligen Geestes in het verstand of in den wil des menschen noodzakelijk zij, of in de Schriften beloofd wordt, daartoe, dat iemand gelooven kunne aan het uitwendig gepredikte woord?

En hij geeft daarop een *ontkennend* antwoord. Als zij er zijn mocht, noodzakelijk is ze toch niet; en in elk geval blijft de mensch vrij, om haar te wederstaan.

Dit Remonstrantsche gevoelen werd op de Dordsche Synode verworpen. En daartegenover stelden de Gereformeerde Christenen van die dagen vast, dat, wijl de mensch van nature dood was in zonden en misdaden, God ook bij de toepassing van de weldaden des verbonds de eerste moest zijn en door zijne genade in den mensch niet alleen het vermogen, om te gelooven, maar ook het gelooven zelf tot stand brengen moest.

De besluiten der Synode, waarin de Gereformeerde leer op dit belangrijke punt is neergelegd, zijn bekend en behoeven voor ons doel slechts met een enkel woord in herinnering gebracht te worden.

Vooreerst spreken de Dordsche vaderen te dezen opzichte uit, dat het geloof en de bekeering niet toe te schrijven zijn aan den mensch, alsof die zichzelven door zijn vrijen wil van anderen, die met gelijke of even genoegzame genade tot geloof en bekeering voorzien waren, onderscheidde, maar aan God, die, gelijk Hij de zijnen van eeuwigheid in Christus uitverkoren heeft, zoo ook dezelven in der tijd krachtdadiglijk roept, met het geloof en de bekeering beschenkt en, aan de macht der duisternis ontrukt zijnde, in het koninkrijk zijns Zoons overbrengt.

Ten andere belijden zij, dat God, wanneer Hij dit zijn welbehagen in de uitverkorenen uivoert, hun niet alleen uitwendig het evangelie laat prediken en zelfs niet alleen door den Heiligen Geest krachtdadig hun verstand verlicht, maar ook door de uitwerkende kracht van denzelven wederbarenden Geest doordringt tot in de binnenste schuilhoeken der menschen, hunne geslotene harten opent, het harde week maakt, het onbesnedene besnijdt, nieuwe hoedanigheden in den wil instort en dezen van dood levend, van kwaad goed, van niet willende gewillig en van weerbarstig onderworpen maakt.

Vervolgens omschrijven zij deze werking van Gods Geest nog nader door de namen wedergeboorte, vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking uit den dood, levendmaking, en zeggen, dat God ze zonder ons in ons werkt. Want zij geschiedt niet door

eene zedelijke aanrading, waarbij het in de macht des menschen zoude blijven, om wedergeboren of niet wedergeboren, bekeerd of niet bekeerd te worden. Maar zij is eene geheel bovennatuurlijke, allerkrachtdadigste en tegelijk allerbeminnelijkste, verwonderlijke, verborgene en onuitsprekelijke werking; in hare uitnemendheid niet minder noch lager te schatten dan de schepping of de wederopwekking der dooden.

En eindelijk trekken zij daaruit dan het besluit, dat allen, in wier harten God op zoo wonderbare wijze werkt, zeker, onfeilbaar en krachtdadig wedergeboren worden en met der daad gelooven. Het geloof is derhalve eene gave Gods, niet in dien zin, dat het van God aan des menschen vrijen wil wordt aangeboden, maar het wordt den mensch met der daad medegedeeld, ingegeven en ingestort. Ook is het geloof niet slechts in dien zin eene gave Gods, dat God alleen het vermogen om te gelooven verleent, doch de toestemming of daad van gelooven vervolgens van des menschen vrijen wil tegemoet ziet; maar het is eene gave Gods ook in dien zin, dat Hij het willen gelooven en het gelooven zelf in den mensch zelf uitwerkt: Hij namelijk, die het willen en volbrengen en dus alles in allen werkt.

Dit is het oordeel, dat de Dordsche Synode stelde tegenover het Remonstrantsche gevoelen. Eene voorkomende, zedelijke, aanradende genade is voor den mensch tot geloof en bekeering ongenoegzaam. Bij de kracht, welke het Woord uitoefent, moet er eene andere, inwendige, verborgene werking des Heiligen Geestes bijkomen, welke in de eerste plaats het vermogen des geloofs en der bekeering schenkt en daarna in de tweede plaats ook onfeilbaar zeker dat vermogen in de daad van geloof en bekeering doet overgaan.

Deze werking des Heiligen Geestes wordt door de Dordsche Synode, evenals door de verschillende uit- en inlandsche afgevaardigden in hunne oordeelen, op verschillende wijze omschreven. Zij heet eene inwendige, verborgene, geheimzinnige, krachtige, krachtdadige, bovennatuurlijke, almachtige, onverwinnelijke, onwederstandelijke, genadige, liefelijke genade.

Maar de term onmiddellijke genade of onmiddellijke wedergeboorte wordt niet gebruikt. Wel is ze zoo, gelijk we later zien zullen, door enkele Gereformeerde godgeleerden omschreven. En goed verstaan, is deze omschrijving niet af te keuren. Maar zij is door de Dordsche Synode en ook door vele theologen misschien wel met opzet vermeden, omdat zij licht tot misverstand aanleiding kan geven en eene, later te noemen, Remonstrantsche bedenking in de hand werkt.

Doch desniettemin staat vast, dat volgens de Gereformeerde leer de Heilige Geest de wedergeboorte en het geloof niet op die wijze in den mensch tot stand brengt, dat Hij binnen de genademiddelen besloten blijft of daar doorheen werkt. Integendeel, Hij dringt tot in de binnenste schuilhoeken van het hart des menschen door; Hij opent het geslotene hart; Hij werkt de levendmaking in ons zonder ons; Hij gaat zelf met zijne Goddelijke kracht in den mensch inwonen en stort in verstand, wil en genegenheden nieuwe hebbelijkheden in, zoodat de duisternis, de onwilligheid en ongeregeldheid wijkt en voor verlichting, gewilligheid, oprechtheid plaats maakt.

Over de vraag, of deze werking des Geestes zonder misverstand eene onmiddellijke genoemd mag worden, kan verschil bestaan. Over de zaak zelve is alle verschil uitgesloten. Zij raakt het hart der Gereformeerde theologie, de kern der Heilige Schrift in de leer van de toepassing des heils.

BAVINCK.

ZENDING.

Het April-nummer van *Het Mostaardzaad*, Orgaan van de Heidenzending der Gereformeerde kerken in Nederland onder redactie van Ds. H. Dijkstra te Smilde, geeft een beknopt maar belangrijk overzicht van de ontwikkeling der Zending in de beide laatste jaren.

Deze ontwikkeling is in veel opzichten voorspoedig geweest. In de Gereformeerde kerken hier te lande is de belangstelling in de Zending gaandeweg toegenomen. Het aantal kerken, dat rechtstreeks aan de Zending deelneemt, breidt zich van jaar tot jaar uit. De personen, die zich aan het werk der Zending willen wijden, klimt voortdurend. En de geldelijke offers, welke de kerken voor dezen arbeid zich getroosten, stijgen aldoor.

Terwijl er in 1897 een som van ruim 38000 gulden voor de Zending inkwam, werd er in het jaar 1900 voor de Zending meer dan 53000 gulden verzameld, waarvan er ruim 28000 gulden in de Generale kas vloeiden en tenminste 25000 gulden door verschillende kerken voor eigen Zending werd uitgegeven.

Thans zijn dan ook reeds elf personen in de Zending in onze Oost werkzaam.

Ds. Wijers is predikant te Batavia. Ds. Pera is van de kerk van Hallum voor Soerabaja geleend. Ds. Adriaanse, dienaar des Woords van Utrecht, werkt te Poerworedjo. Ds. Bakker van Heeg te Keboemen. Ds. Zwaan van Amsterdam te Djocjakarta. Ds. Pos, tijdelijk met verlof hier te lande vertoevende, te Melolo. Ds. de Bruyn te Kabaniroe. Dr. Scheurer, die weldra met verlof naar het vaderland terugkeert en voor een jaar door Dr. van der Ley vervangen wordt, te Djocjakarta. De heer Zuidema, zendeling-onderwijzer te Poerworedjo. En de dames Rutgers en Kuyper te Djocjakarta. Terwijl de heer Ruyssenaers het beroep der kerk te Rotterdam aannam voor de Zending in de Residentie Banjoemas.

Dit alles stemt tot ootmoedigen dank. Het verslag eindigt daarom terecht met de woorden: De Heere heeft groote dingen aan ons gedaan, dies zijn wij verblijd. Moge de Heere op dezen arbeid zijner gemeente een rijken zegen geven en den zendingsijver in onze kerken van jaar tot jaar doen toenemen, tot eere voor zijn naam en tot heil van de Heidenwereld, die daarginds in de Oost bijzonder aan de geestelijke verzorging der Nederlandsche Christenen is toebetrouwd.

WERK OF GENADE.

Het onderscheid tusschen de Heidensche godsdiensten en den Christelijken godsdienst ligt in de tegenstelling van werk of genade.

Het beginsel van het Heidendom is eenerzijds de verloochening van den waarachtigen God en van de gave zijner genade, en andererzijds de waan, door eigen wijsheid en kracht zich de zaligheid te kunnen verwerven.

In het woord der Schrift: Kom aan, laat ons eene stad bouwen en een toren, welks opperste in den hemel zij en laat ons een naam voor ons maken, wordt karakter en wezen van het Paganisme ons geteekend.

Hetzij de werken, waarlangs het Heidendom den weg naar de zaligheid zoekt, een meer ceremoniëel of een meer ethisch karakter dragen, altijd tracht de mensch er zijn eigen zaligheid door uit te werken. De Heidenen kennen Christus niet, in wien de genade en de waarheid geworden zijn.

De beroemde, onlangs gestorven Hoogleeraar van Oxford, Max Müller, heeft, gelijk nog pas in een Duitsch tijdschrift herinnerd werd, het eenmaal in eene rede ter vergadering van het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap zeer schoon en waar uitgedrukt.

Ik durf zeggen, zoo verklaarde hij, dat ik sedert veertig jaren in het waarnemen van mijne plichten als Hoogleeraar in het Sanskrit aan de Universiteit te Oxford zoo veel tijd aan de studie van „de heilige boeken van het Oosten" gewijd heb als één ander mensch ter wereld. En ik waag het, voor deze vergadering uit te spreken, wat ik als den éénen grondtoon, om zoo te zeggen, als het ééne accoord van al deze zoogenaamde heilige boeken gevonden heb, het mochten dan de Veda der Brahmanen, de Purana van Sura en Wishnu, de Koran der Mohammedanen of de Zendavesta der Persen zijn, n. l. dat die ééne grondtoon, dat ééne accoord, dat in alle aangeslagen is, niets anders is dan de zaligheid door werken. Zij leeren alle, dat de zaligheid gekocht moet worden, en dat de koopprijs des menschen eigen werken en verdiensten zijn.

Maar onze Bijbel, ons heilig boek uit het Oosten, is van den aanvang tot het einde een protest tegen deze leer. Goede werken worden wel is waar ook in dit heilig boek uit het Oosten geëischt, sterker nog dan in eenig ander boek van het Oosten. Maar zij zijn slechts het uitvloeisel van een dankbaar hart. Zij zijn slechts een dankoffer, slechts de vruchten van ons geloof. Nooit zijn zij het losgeld der ware discipelen van Christus.

Laat ons daarom onze oogen niet sluiten voor wat edel en waar is en weluidt in die heilige boeken. Maar laat ons de Hindu's, de Buddhisten, de Mohammedanen leeren, dat er maar één heilig boek uit het Oosten is, dat hun troost kan zijn in die ernstige ure, waarin zij gansch alleen moeten overgaan tot de onzienlijke wereld. Het is dat heilige boek, hetwelk de ontwijfelbaar ware en aller aanneming waardige boodschap behelst, welke voor alle menschen, mannen, vrouwen, kinderen en niet alleen ons Christenen geldt, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken.

Zoo sprak de Hoogleeraar van Oxford. En zoo is het. Het Christendom is de religie der genade.

Wij hebben het om niet ontvangen; laten wij het dan ook aan anderen geven om niet.

BAVINCK.

ONDER KOSTELIJK OPZICHT.

„Ik zal raad geven, mijn oog zal op u zijn." Ps. 32 : 8*l*.

(*Slot* van Nr. 17.)

Jezus wist raad voor den gevallen, in zichzelven verloren zondaar. Hij gaf zichzelven, en werd door lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid oorzaak van eeuwige zaligheid.

De mensch is van nature een gewillig onderdaan van Satan. Hij ontveinst zich zijn slavernij en wil niet vrij worden. Hij is in den dienst der zonde te huis, als de visch in het water, het zwijn in het slijk, de vogel in de lucht. Maar Jezus zoekt den zondaar, die naar Hem niet zoeken zou, hoe verborgen, hoe diep gezonken, hoe vijandig ook, en bij de opening van het zielsoog ligt deze op de knieën, eer hij het vermoedt. Niets staat Jezus in den weg. Hij leert hem eigen toestand, God en den weg des heils kennen, en dat op eene wijze en langs een orde, die tot aanbidden noopt.

Jezus ontdekt door zijn Geest bij den voortgang, zoodat de zondaar leert wat het zegt, zich te laten zaligen, en Gods vrijmacht de eer geeft.

Hij weet raad te allen tijde, onder alle omstandigheden. Is de toekomst donker, het hart bekneld, drukt zorg ter neêr, Hij spreekt woorden van troost en bemoediging, doet op Hem zien, beschaamt de vrees, doet zelfs boven bidden en denken. In dagen van strijd tegen overmachtige vijanden, of van afwijking en zonde, tegen bestrijding van Satan, en doodigheid der ziel, ja bij het verlaten dezer wereld weet Jezus raad. Nooit is Hij met de zijnen verlegen. Tegen vijanden beschermt Hij. Van den doolweg haalt Hij terug. Satan scheldt Hij. Uit doodigheid doet Hij ontwaken. Als 't op sterven aankomt, staat Hij bij; de ziel neemt Hij tot zich, en over het lichaam houdt Hij de wacht tot aan den morgen der opstanding. Hij hielp steeds, waar alles hopeloos scheen, redde, waar naar den schijn der oogen op geen redding te hopen viel. De wegen der menschen waren zijne wegen niet, maar de mensch was zalig, als hij 's Heeren weg *zijn* weg mocht noemen.

Jezus weet niet slechts raad, maar Hij geeft raad:

Om in de gemeenschap met God te komen: »Ik ben de weg, de waarheid, en het leven. Niemand komt tot den Vader, dan door Mij."

Om rust te vinden voor het hart: »Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijt, Ik zal u ruste geven."

Om verzekerd te worden van het kindschap: »Gij zijt mijne vrienden, zoo gij doet, wat Ik u gebied."

Om vervuld te worden met geestelijke goederen: »O alle gij dorstigen! Komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk!"

Om verhoord te worden in den gebede: »Al wat gij den Vader zult bidden in mijnen naam, dat zal Hij u geven."

Om in de verzoeking staande te blijven: »Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt, want de geest is wel gewillig, maar het vleesch is zwak."

Om lijdzaam in de verdrukking te zijn: »Indien u de wereld haat, zoo weet, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft."

M. é. w. willen wij weten, hoe ons te gedragen in al de voorvallen des levens, Jezus zegt het ons Tegenover onze vrienden hebben wij ons vriendelijk te houden. Onze vijanden hebben wij te zegenen. In deze wereld hebben wij als vreemdelingen te verkeeren, »hebbende als niet hebbende".

Helaas, vele naamdragers van Jezus gaan steeds met het vleesch, met de wereld, met Satan te rade. Vele in hun conscientie overtuigden kunnen Jezus missen, keeren zich, om in valschen vrede te blijven voortleven, telkens tot verkeerden raad, en verwerpen alzoo den raad Gods tot zaligheid.

Dit is de heerlijkheid van den Heiland, dat Hij *Raad* heet; dit het voorrecht der heilbegeerigen, dat Hij zegt: »Ik zal raad geven." Hij, die het kan: op Hem rust »de Geest der vreeze des Heeren;" Hij is de zelfstandige Wijsheid des Vaders, die van zichzelven getuigt: »Raad en het Wezen zijn mijne; Ik ben het verstand en mijne is de sterkte." In Hem zijn alle schatten der wijsheid en der kennis verborgen.

Hij is getrouw en waarachtig. Geen bedrog is in zijn mond gevonden. En Hij weet alle dingen, en is in alle dingen verzocht en beproefd geweest. Zoo kan en wil en zal Hij raad geven. Op zijne belofte mag gepleit; zij zal worden vervuld. Schaamte moet bij den geloovige zijn; want och, zoo menigmaal luistert hij naar bedriegelijken raad. Van eigen inzicht verwacht hij vaak zooveel. Niet zelden hoort hij Jezus, diens Woord, diens knechten voor het laatst. Het is een loopen en draven naar eigen meening, en als dan alles voor de zooveelste maal teleurstelt, komt hij tot Hem, die in weergalooze ontferming, ook dan nog ten toevlucht wil zijn, en zijn woord waar maakt: »Ik zal raad geven."

Wij hebben er naar te staan, meer Hem te kennen, zijn stem te hooren, en zijn raad te volgen. Zijn raad is goed, veilig, liefelijk en heilzaam.

Wij hebben meer te begeeren, niet slechts dat Hij zijn oog op ons gevestigd houde, maar ons ook doe leven onder den indruk, dat Hij ons ziet. »Mijn oog zal op u zijn," zegt Hij. Zoo bewaakt een teedere moeder haar kindeke niet; zoo ziet de trouwe herder zijne kudde niet na; zoo let de zorgvuldigste goudsmid niet op het edele metaal in den smeltkroes. Onafgebroken staart het oog des Heeren op de zijnen. Gelijk zijne eeuwige armen onder hen zijn, en zijn hand zich gedurig tot hen wendt, om hunne nooden te vervullen, zoo zal Hij den blik van hen niet afwenden. Het liefderijke, trouwe oog zal op hen gevestigd blijven bij dag en bij nacht, en steeds zal Hij weten, wat zij behoeven. Hij, die hen verlost en bij name geroepen heeft, wien zij toebehooren, zal bij hen zijn, zelfs als zij Hem verre wanen.

Dat ons hart naar Hem uitga. Dat ons oor naar Hem luistere. Dat onze voet zich naar Hem richte. Dat onze mond tot Hem spreke. Dat onze hand zich naar Hem uitstrekke. Dat ons oog op Hem zie. M. é. w. dat wij ons nergens veilig achten, dan in zijne nabijheid en onder zijn opzicht Als antwoord, als weerklank op zijn woord: »Ik zal raad geven, mijn oog zal op u zijn," zij de ontboezeming eens dichters in ons hart en op onze lippen:

U kan ik niet missen, mijn Jezus en Heer!
'k Mis alles, wanneer ik uw leiding ontbeer;
Bij licht en bij duister, in blijdschap en vreugd,
In rijkdom en armoe, in grijsheid en jeugd.
Geen naam, die als de uwe mij vreugde bereidt;
Geen hand, die als de uwe zoo zachtkens mij leidt;
Geen stem, die als de uwe mijn oor zoo bekoort;
Geen hart, dat als 't uwe mijn zuchtingen hoort.
U kan ik niet missen, mijn Jezus en Heer!
'k Mis alles, wanneer ik uw leiding ontbeer;
U kan ik niet missen, als 't sterfuur genaakt,
'k Vertrouw, dat Gij dan aan mijn doodsbedde waakt;
Verdrijf dan mijn twijfel, mijn vrees en mijn klacht,
En voer mij naar 't licht door dien duisteren nacht.
En ben ik, den dood en den duivel te schand,
Eenmaal in het huis van mijn Vader geland,
Dan grijp ik de harp en ik zing U het lied:
U kan ik niet missen, in eeuwigheid niet;
U kan ik niet missen, mijn Heiland en Heer!
'k Ben hier door uw trouw, en ik zing tot uw eer.

NOTTEN.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

DE GEMEENTE HET BOLWERK DER VRIJHEID.

XXXIII.

Wie wil niet vrij zijn? Maar wie is het? Niemand. Vrijheid van het schepsel is in de wereld niet te vinden. Toch is er een gebied, waar men vrij van het schepsel is. Dat is het heilig gebied van de gemeente.

Niet dat daar de vrijheid heerschen zou, gelijk velen die in hunne dwaasheid opvatten. Wij kennen deze valsche opvatting der vrijheid. Zij is die der eeuw. Men wil den mensch vrij van elk gezag, dat van boven afkomt, en op zijn best slechts gebonden aan een gezag, dat van onderen opklimt. In de wet wil hij slechts zijn eigen wil gehoorzamen, en daarom maakt hij zich eene wet naar zijn eigen wil. In den grond wil men den mensch vrij van God.

Tegen zulk eene opvatting der vrijheid kant zich de gemeente met al hare kracht. Zij wil niet van God, maar alleen van het schepsel vrij zijn. Ook weet zij, dat men van het schepsel slechts vrijkomt door gebonden te zijn aan God. Door Hem tot Heer te hebben wordt men van allen heer vrij. Met deze opvatting der vrijheid staat zij alleen in de wereld. Maar zij staat vast. De gemeente heeft den steun der openbare meening niet van noode. Zij is zelve een pilaar der waarheid.

Men wachte zich hier echter voor eene mogelijke misvatting. Als wij zeggen, dat de gemeente van geene onderwerping aan het schepsel weten wil, dan bedoelt dit niet, dat hare leden, als burgers des lands aangemerkt, onder geen schepsel zouden willen staan. Alleen aangemerkt als leden der gemeente, kennen zij geen ander gezag dan dat van God. Zij weten, dat er op het gebied des natuurlijken levens machten zijn, aan welke men gehoorzaamheid schuldig is. Met opzicht tot deze stellen zij zich tevreden met de wetenschap, dat zij innerlijk vrij van hen zijn: want zij gehoorzamen in hen niet het schepsel, maar God, dengene, die hen over hen gesteld heeft. Zij doen dit in de wetenschap, dat het belang van het koninkrijk Gods deze machten eischt, wijl er anders voor het koninkrijk Gods geene plaats op aarde zou zijn. Ook weten zij, dat het onderworpen zijn aan door schepselen gedragene macht hun-zelven nuttig is, als tegenwicht tegen den hoogmoed, waartoe de wetenschap van hunne geestelijke vrijheid hen allicht verleiden zou. Maar zoodra zetten zij hun voet niet op het heilig gebied der gemeente, of zij gevoelen zich vrij van alle macht tusschen zich en God. Hier heerscht God alleen, door Jezus Christus, diens Woord en diens Geest.

Zoo is de gemeente de wijkplaats der vrijheid. Overal elders heeft men het schepsel naar de oogen te zien, de knecht den heer en de heer den knecht. Hier echter heeft het schepsel niets te zeggen. Niemand mag hier zijnen broeder de wet stellen; niemand mag er zich als meester over zijne broederen opwerpen; wie het deed, zou er treden in de heilige rechten van God, en zijne aanmatiging van Gods rechten zwaar moeten boeten. Eén woord mag er slechts gehoord, dat van God, één wil slechts gehoorzaamd, die van God. Niemand mag er spreken in zijn eigen naam; alle woord, dat geloof en gehoorzaamheid eischt, moet in Godes Naam gesproken, en ten teeken er van met zijn Woord gedekt zijn. De wetenschap mag er niets in eigen naam gebieden; zij mag niet de rol van meesteresse spelen, maar moet zich vergenoegen met de nederige plaats van dienstmaagd der waarheid. De vroomheid mag er evenmin iets in haar naam gebieden; niet omdat een of andere vrome het zegt, maar wijl God het zegt in zijn Woord, heeft een woord in de gemeente gezag. Er zijn ambten, maar zij zijn dienende, geene heerschappij voerende machten, aan engelen gelijk, die geen vorsten, maar dienaren der gemeente zijn; niemand mag ze gelooven en gehoorzamen, dan vanwege het Woord Gods, van hetwelk zij de dragers en handhavers zijn. Wetten, buiten die van God, zijn er in de gemeente niet; er zijn wel regelen van orde voor de uitoefening van de gemeenschap der heiligen en der kerken, maar deze binden niet, gelijk de geboden Gods de conscientie, en dienen vooral om te zorgen, dat de vrijheid der gemeente bewaard blijve, en geene gemeente over anderen heerschappij voere, en het ambt geene tirannieke macht worde; zij kunnen met gemeen overleg gewijzigd worden, en wie ze overtreedt, zonder de bedoeling om den vrede te verstoren, wordt niet geacht te hebben gezondigd. Titels, als van Meester of Heer, zijn er verboden; aan éénen slechts komen zij toe, namelijk aan Christus. Wat de belijdenis der gemeente inhoudt: God alles, het schepsel niets, is er geen holle klank, geen bloote leus, maar heilige wet; de leden der gemeente hebben evenmin gezag over elkander als broeders van een aardsch gezin. Men laat elkander vrij, voorzoover God ons vrijlaat; de sterke dwingt er den zwakke niet om gelijken tred met hem te houden ten koste van de zuiverheid zijns gewetens, en de zwakke mag zijn geweten geen heerschappij doen oefenen over den sterkeren broeder; elk eerbiedigt zijns broeders conscientie.

Alzoo komt ook hierin de voortreffelijkheid der gemeente uit, dat zij het eenig gebied is onder heel den wijden hemel, waar men vrij is van het schepsel. Wat kan de naar vrijheid hakende geest der eeuw hier tegenoverstellen anders dan een ijdel streven? Slechts in één geval zou de geest der eeuw eene gemeenschap van menschen kunnen vormen, waarin elk vrij was van anderen, namelijk, zoo het mogelijk ware eene wet te maken, waarin elk der velen zijn eigen wil zonder eenige beperking onder woord zag gebracht. Men beproeve het; alras echter zal men bemerken, dat het onmogelijk is. Laat het volk volkomen vrij om zijne eigene wetten te maken, terstond zal het blijken, dat de wetten slechts den wil eener meer-

derheid zullen uitdrukken, waaraan de minderheid genoodzaakt zal zijn zich te onderwerpen. Eene gemeenschap van menschen, waarin elk in den allenbeheerschenden wil zijn eigen wil uitgedrukt vindt, treft men slechts in de schepping Gods aan, welke zijne gemeente geheeten wordt. Daar willen allen, wat God wil, omdat God het wil; men is door gebonden te zijn aan God vrij van elkander.

Vandaar moet de gemeente hare vrijheid bewaren, en geen juk van eenig schepsel zich laten opleggen. Anders verliest zij haar roem van het toevluchtsoord der vrijheid te zijn. Geen prijs achte zij voor hare vrijheid te hoog. Maar zij bedenke, haar slechts te kunnen behouden door gehoorzaam te blijven aan haren Heer. Zoodra zij dezen loslaat, komt zij onder de macht van het creatuur. Een tusschenin is er niet. Zoo zij bedenkt, tot wat duren prijs zij gekocht is, zal zij tot geenen prijs dienstmaagd van het schepsel willen worden, zelfs van het machtigste niet.

v. Andel.

VOLKSNOODEN.

Een gevaar voor »philantropische Stichtingen van socialen aard".

De bekende „Weesinrichting" te Neerbosch is sedert eenigen tijd in groote moeite. Zij verkeert in financieelen nood. Reeds is het aantal weezen met honderden verminderd. En men vraagt zich, dezen teruggang der eens zoo bloeiende en hooggeroemde Stichting ziende, met bezorgdheid af, wat er worden moet van al die gebouwen en terreinen, en vooral, hoe voortaan in den nood van zoovele onverzorgde weezen zal worden voorzien, indien „Neerbosch" eerlang het werk zou moeten staken. . . . .

Dat deze staat van zaken menigeen tot scherpe beoordeeling verlokt, is niet bevreemdend. Vele menschen, vooral zij, die, bij gebrek aan betere praatstof, liefst in praten en spreken hun naastens doen en laten aanpakken en over den hekel halen, vele zulke menschen aanbidden de opgaande zon, koesteren zich gaarne in de stralen van eer en roem dergenen die hoog staan, en werken hard mede voor wat algemeene sympathie heeft; doch zij verkouden zoodra de wind gaat waaien uit een anderen hoek. Wanneer de vertrouwensvolle bewondering plaats maakt voor nuchter onderzoek en beoordeeling; wanneer, terecht of te onrecht, de liefde, het vertrouwen en de hulpvaardigheid verminderen, en tengevolge van een en ander de „lievelingen", hetzij werkzaamheden, hetzij Vereenigingen, Stichtingen, Scholen, Kerken, het mooie gaan verliezen, waarmee men zoo zelfgenoegelijk kon pronken, en beginnen te gelijken op teringlijders, die veel en zeer veel hulp behoeven en groote zelfverloochening van stille en onvermoeide toewijding behoeven en vragen — zie, dan is voor dezulken „de aardigheid er af". Dan blijkt de ware aard van veler zoogenaamde liefde en ijver; dan worden de gedachten des harten en des vleesches openbaar in hoogmoedige verzekeringen van luchthartige wijsheid, die het wel heeft gedacht, dat het niet goed kon gaan en — zóó voort.

Wat ik zeggen wou, is dit: men werpe geen steenen op den zoo veelszins uitnemenden arbeid van den nu grijzenden broeder Van 't Lindenhout. Men vertrede hem en zijn werk niet in tegenspoed, gelijk men in voorspoed wel eens te hard geroemd en vereerd heeft. Maar men trekke leering uit deze droeve en leerrijke geschiedenis. Ieder voor zijn eigen huis. Inzonderheid voor het toenemend getal van Stichtingen voor allerlei sociale nooden.

Dat op „Neerbosch" niet alles in orde was, spreekt vanzelf: in welk groot of klein gezin is alles zóó als het wezen moet én wezen kon, *indien* de leden des gezins *volmaakte* Christenen waren? En dan in een gezin van duizend weezen, onder wie vele verwaarloosden, van beider kunne, van allerlei zeden, van verschillend karakter, aanleg en gewoonten!

Het vereischte „personeel" voor bediening, voor onderwijs, in de werkplaatsen, enz. vormt zelf reeds een groot gezin, een kleine „gemeente", die, leiders van anderen, zelve zeer veel leiding noodig heeft. Wel is er dan reden van dankbare verwondering, dat de publieke klachten plus de aanklachten bij de rechtbank in al die jaren *zoo weinige* zijn geweest. En is het geen goed getuigenis, dat zelden of nooit van verkeerden omgang met opzicht tot het zevende gebod is gebleken tusschen zoovele volwassen en levenslustige jongens en meisjes, in een betrekkelijk beperkten en afgesloten kring als de Weesinrichting van „Neerbosch"? Menige kleine Stichting, menige familie, menig huisgezin, waarin misschien heden ten dage groote woorden vallen over „dat Neerbosch", zal niet zonder schaamroodheid zich met die Stichting kunnen vergelijken. Men zij dus voorzichtig!

Wij willen daarmede niets goedkeuren van wat af te keuren zij, maar wel den mond snoeren aan alle lichtvaardig oordeel en veroordeelgrage praatzucht. En leering trekken uit deze geschiedenis voor andere kringen en Stichtingen.

Uit de *Kerk. Ct.* nemen wij onderstaande opmerkingen mede uit enkele andere bladen over, zonder bepaalde instemming of afkeuring van de daarin uitgesproken beoordeeling, die ons echter in elk geval eenzijdig en hard voorkomt.

De Vaderlander neemt uit *Het Oosten* over de verklaring, hoe *Neerbosch* in zoo grooten financieelen nood is gekomen, en zegt op grond ervan, dat „men er jaren lang naar den schijn als een welgestelde geleefd heeft, terwijl men feitelijk „op" was."

Het is inderdaad een droevige historie, en het ergst is, dat de weezenverpleging er onder lijden moet. „Johannes" te Amsterdam wil dit voorkomen en heeft een *Open Brief* aan alle ouders in Nederland geschreven, waarin hij allen aanspoort, om de reddende hand uit te strekken, opdat de stichting niet uit gebrek aan geldelijke ondersteuning te gronde ga. „Johannes" bespreekt ook de oorzaken van den toestand en oordeelt o. m., dat de directeur, hoewel een man des geloofs met een organiseerend talent en een warm hart, geen flauw begrip had van administratie. Hij merkt bovendien, volgens de *O. H. Ct.*, op: „De rijk-toegevloeide gaven werden voor een groot deel gebruikt, om het aanzien der inrichting naar buiten steeds grooter te maken, en het innerlijk moet wel eens lijden, waar de grootste krachten aan het uiterlijk besteed worden. De directeur stelde ongemerkt hooger eischen voor zichzelf en zijn gezin, daar hij een persoon van gewicht werd, en er van alle kanten bezoekers, en daaronder zeer voorname, kwamen opdagen, om met hem en zijn inrichting kennis te maken.

Gaat het niet dikwijls met philantropische en christelijke stichtingen van socialen aard dien fatalen weg op?

Men begint laag bij den grond; verzorgden en beheerders leven op bescheiden voet.

Maar de zaak vindt bijval, en ze wordt uitgebreid. Op 't platteland moet er een boerderij bij, en als men bij de stad woont, heet het voordeelig, zelf een tuinderij er op na te houden. Een kar en wagen zijn nu noodig, en een vaste arbeider moet worden aangenomen.

En na eenige jaren? De vaste knecht is een livereiknecht geworden. In de belasting maakte het geen onderscheid, omdat bij kar en wagen toch een rijtuig op veeren moest worden aangeschaft, ten gebruike voor den g anden en komenden man. En met de mooie equipage en de vele bezoekers van de stichting is de inrichting zelve ook totaal veranderd: zij is geen samenleving meer. De verpleegden en verzorgden maken er één deel van uit; de directeur met zijn staf en zijn huisgezin vormen het andere deel. Op een voet leven de laatsten, die bij de philanthropische onderneming, welker inkomsten uitsluitend liefdegaven zijn, volstrekt niet past.

Een eigenaardig, maar volkomen verklaarbaar verschijnsel is dan ook, in buitenland en in binnenland beiden, dat in de naaste omgeving de aldus geleide ondernemingen in den regel zeer impopulair zijn: het volk begrijpt van zulk eene huishouding niets.

En — financieele moeilijkheden blijven natuurlijk niet uit. Want de weelde maakt het leven duur, en het inkomen der gevers, van wie die inrichting eigenlijk moet bestaan, is beperkt. Het einde draagt den zwaren last.

In 't algemeen stemmen wij in met de waarschuwing tegen de neiging om, zoo lang de voorspoedzon schijnt, voortdurend „de hoogte in" te gaan, steeds meer behoeften zich in te beelden en te maken, en hooger eischen te stellen. Zóó ging het in de laatste 10 tallen jaren ook in de Christelijke kringen; in de gezinnen, in de vriendenkringen, overal: hoe konden dan de „Stichtingen" daarvan vrij blijven?

We komen daarop nog wel eens terug. De lezer gelieve bovenstaande te overwegen. Intusschen zij ook „Neerbosch" aan de helpende en wijselijk radende liefde aanbevolen.

Wij veroorloven ons aangaande „Neerbosch" deze vraag: of niet, afgezien van alle deugd en gebrek dezer Stichting, een Weeshuis van honderd, ja honderden weezen door zich zelf is veroordeeld; en of niet reeds daarom „Neerbosch" geacht moet worden, zijn tijd te hebben gehad, zijn bestemming te hebben vervuld; en of niet zijn kwijning een stem der verwijtende oproeping tot plichtsbetrachting is aan familiën en kerken, wien de Vader der weezen ouderlooz en andere onverzorgde kinderen tot koestering en opvoeding heeft toebetrouwd

L. Lindeboom.

Politieke Beschouwingen.

De Burgers in de *Zuid-Afrikaansche* Republiek hebben blijkbaar andermaal niet gebeten op de hun vanwege de Engelschen door middel van Mevr. Botha voorgehouden vredes-verlokkingen. Dat dit de Engelschen in een overprikkelde stemming heeft gebracht, blijkt nu uit de scherpe bevelen, die aan officieren en soldaten gegeven zijn, om, op straffe voor den krijgsraad te worden gebracht, zich toch niet over te geven, terwijl allerlei scherpe maatregelen tegen de Burgers worden voorgeschreven. Een prikkelbaarheid die gesterkt wordt door den tegenstand, die de nieuwe belastingwetten in Engeland vinden. Want wel is de suikerwet aangenomen en eveneens toestemming verkregen voor de leening, maar met een opmerkelijk hooger cijfer van tegenstemmers, terwijl het verzet tegen de steenkolenbelasting toeneemt, en de oud-Kaapsche Ministers Merriman en Sauer meer succes verkrijgen bij hun spreken in Schotland en Engeland voor de beëindiging van den krijg; zelfs in Londen.

Intusschen wordt in *Afrika* de strijd voortgezet en van beide zijden met vernieuwde kracht. Wel konden de Engelschen in 't Noorden van Transvaal een paar kleine voordeelen behalen door onachtzaamheid van en verraad onder Burgers. Maar hun schoonvegen verkrijgt ook daar weer geen ander resultaat dan dat wat vrouwen met kinderen en ouden van dagen worden opgeveegd met hunne have, en anderzijds hunne troepen nog meer verspreid worden. Van dit laatste maken de Burgers weer in toenemende mate gebruik. In de laatste dagen toch werd door hen bij Lijdenburg Majoor Twyford gedood en zijne patrouille gevangen genomen. Op de grens van Zoeloeland havenden zij geducht een zoogenaamde politiepost. Zuidelijk van Pretoria deden zij een ambulance-trein met zieke en verwonde soldaten ontsporen en vernielden zij een anderen trein met paarden voor de Engelschen bij Springfontein. Generaal Beijers loert van de Westzijde op den spoorweg van Pretoria naar Pietersburg.

Ook in den *Vrijstaat* werd door hen met succes gevochten bij Bethlehems tegen Rundle, bij Winburg tegen Tornyeroft, terwijl ze kort bij het zoo versterkte Kroonstad een troep Koloniale ruiters verrasten, die zich moesten overgeven en ontwapend werden. De Wet schijnt zijne manschappen weer te verzamelen. Intusschen hebben andere troepen den spoorweg bezuiden Kimberley zelfs op drie plaatsen vernield en hebben ze in 't Belmontsche station alle werktuigen weggenomen. En in de Kaapkolonie handhaven zich Kruitzinger en Scheeper met de hunnen in het hart des lands en brengen ongestoord over de Oranjerivier aan hunne Vrijstaatsche vrienden oorlogsvoorraad en paarden.

In *China* worden de toestanden niet beter. Aan de grenzen van Petchili beginnen zich overal Chineezen weer te herzamelen. Waldersee zou ze gaarne vernietigen, doch de andere Mogendheden willen niet buiten den grooten muur en zij deinzen voor een expeditie naar het binnenland terug.

Bij dien muur is pas hevig gevochten tusschen de Duitsche colonne van Kettler en de Chineezen onder generaal Liu. Na een hardnekkigen strijd werden de Chineezen achter den muur teruggedrongen en tot Kukuan vervolgd. Maar opmerkelijk is ook, dat de Franschen, die met de Duitschers optrokken, niet deelnamen aan het gevecht. Voorts is er gevochten bij Paotingfu. Op den weg Peking–Tientsin verongelukte een trein door het instorten van een brug. Een-en-vijftig personen kwamen om. Daarbij wordt over een gevaarlijke g sting in het Zuiden bericht. Een deel der bevolking is met de houding der verraderlijke onderkoningen niet tevreden en wil de vreemdelingen uit China verjagen. Zoo dreigen van alle kanten nieuwe onlusten.

Ondertusschen praten de gezanten voort over de schadeloosstellingen. Het nieuwste cijfer voor de totaal-som is thans 65 mill. pond. Een vreemde geschiedenis toch. Daar komen een aantal vreemdelingen, die duizenden dooden, eene heele provincie verwoesten, het land met jammeren overladen, en de ongelukkige slachtoffers mogen voor die beschavingsdiensten nog 65 mill. pd., d. i. 780 mill. gulden betalen! O, als die 400 millioen inwoners van China toch eendrachtig waren, hoe zouden zij, geholpen door hun uitgebreid land, Europa smadelijk kunnen verjagen! Duitschland en Engeland komen meer en meer geïsoleerd te staan in den strijd en Rusland en Frankrijk naderen elkander weêr.

Frankrijk heeft in Algiers een opstandje te dempen, dat alleen door het vertreden van recht en gerechtigheid is veroorzaakt. Algiers is verdeeld in gemengde gemeenten van zeer groote uitgestrektheid. Marguérite behoort b. v. tot de gemeente Hamman-Rira. Aan het hoofd van zoo'n gemeente-district staat een districts-raad. Aan het hoofd van dien raad is een vertegenwoordiger der Regeering geplaatst. Maar als het district geheel door inboorlingen bewoond wordt, is de vertegenwoordiger geheel alleen de baas en hij kan het rechtvaardig besturen. Dit verandert wanneer er kolonisten komen, daar deze het recht hebben afgevaardigden naar den raad te zenden. Feitelijk worden dan de inboorlingen-raadsleden vasallen en de kolonisten voeren het hoogste woord. Dit gaat te beter, omdat de bevolking van nature zeer onderworpen is. Zoo beheerscht 1 kolonist soms 30 tot 40000 inlanders. De inboorlingen brengen de meeste belasting op, doch dit geld wordt door den kolonist alleen ten eigen bate aangewend. Op deze wijze worden de inboorlingen vreeselijk uitgezogen en de kolonisten maken het den Regeeringsambtenaar, die tegen hun tyrannie op wil komen, zeer lastig.

In een gevonden proclamatie van Hadj ben Aissa, den leider van den jongsten opstand wordt gezegd, dat aan Hadj Engelen zijn verschenen, die hem het paradijs van Mohammed beloofden voor alle Muselmannen, die den krijg aanbinden om de Europeanen het gestolen land en goed af te nemen!...

Noordtzij.

»Filippus"

Gratis Traktaatverspreiding.

Sedert onze laatste opgave in November des vorigen jaars mochten wij voor bovengenoemden arbeid de volgende giften ontvangen: van den lijdenden br. A. Gruijs te Zaandam, opbrengst van verkochte postzegels f 1,50 en nog eens f 1,50 te zamen f 3; door Ds. Kropveld van X te Boskoop f 9,85; door Ds. A. Littooij van N. N. f 1, van N. N. te Zwolle f 5 en van N. N. te Rotterdam f 4.

Waar wij voor deze bijdragen vriendelijk onzen dank betuigen, zijn wij zoo vrij de belangen van Filippus dringend aan te bevelen. Hoewel tegenwoordig voor velerlei arbeid op Christelijk gebied veel gevraagd en gegeven wordt, is het toch zeer wenschelijk, dat de belangen van Filippus niet vergeten worden. Aangenaam zal het ons daarom zijn door het ontvangen van giften, of opgave van nieuwe leden, waarvoor de contributie ongeveer twee cents per week bedraagt, verblijd te mogen worden.

Namens het Bestuur van Filippus,
H. Hoort Jz., *Penningmeester.*
Ermelo, 30 April 1901.

Jachin.

Aan de afdeelingen en leden van „*Jachin*", alsmede aan de bij haar aangeslotene corporatiën wordt door het Bestuur gemeld:

a. dat de Algemeene Vergadering dit jaar D. V. zal gehouden worden te *Nijkerk* op de Veluwe en wel op *Woensdag 7 Aug. e.k.;*

b. dat aan den avond van dien dag in eene ure des gebeds de belangen van „Jachin" en „Filippus", welke vereeniging den volgenden dag hare jaarvergadering hoopt te houden, aan den Heere zullen worden opgedragen;

c. dat vragen en voorstellen voor de ochtendzitting worden ingewacht tot 15 *Juni* a. s. bij den eersten secretaris;

d. dat de namiddagzitting bestemd is voor de behandeling van twee referaten, waarbij het eerst aan de orde komt de verhouding tusschen Kerk en Zondagsschool naar aanleiding van Dr. Wielenga's referaat op de vorige jaarvergadering.

Namens het Bestuur,
P. Oranje, 1e *Secret.*
Amsterdam, (Wijttenbachstr. 62)
30 April 1901.

Buitenlandsche Kerken.

Het vijfentwintig-jarig bestaan der Theol. School te Grand-Rapids. — De Christ. Geref. kerk in N.-Amerika had 20 Maart een feestdag; het was toen 25 jaren geleden, dat haar Theol. School gesticht werd. Een groote schare belangstellenden, predikanten, kerkeraadsleden en gemeenteleden, was ter herdenking van wat de Heere in en door de Theol. School aan de kerk geschonken had samengekomen.

Ds. K. van Goor opende met een korte toespraak, waarin hij tot dankbaarheid aan God opwekte. De Heere toch, die zich in het kleine verheerlijkt, had dezen feestdag gegeven, om met hetgeen Hij in die School gegeven heeft, Hem groot te maken.

Een overzicht van de geschiedenis der Theol. School werd niet gegeven, omdat Ds. J. Schepers, die deze historische mededeelingen doen zijn, verhinderd was aan zijn voornemen te voldoen. Later zal „de Wachter" opnemen, wat hij van die historie te zeggen had, zoodat wij daarvan later het een en ander kunnen overnemen.

Ds. P. Jonker sprak over „de Roeping der kerk jegens de Theol. School." De kerk heeft, omdat zij de gemeente des Heeren is, de roeping de Theol. School te verzorgen, omdat zij hare dienaren uitzenden moet en deze moeten aan de School gevormd worden voor het werk in het midden der gemeente.

De kerk moet Gods Naam openbaren; daartoe moet zij indringen in den inhoud van Gods Naam. Haar roeping is dus de beoefening der Theologie, om den Naam Gods te doen verkondigen. Aan haar heeft de Heere het bevel gegeven „predik het Evangelie." Om dit bevel uit te voeren moeten er predikers zijn, en de kerk moet zorgen, dat die er komen. De roeping om zulke predikers te vormen mag zij niet aan anderen overlaten.

De kerk is geroepen, een school te hebben ter beoefening der Theologie. De Heere gaf aan de kerk zijn Woord, maar in zulk een vorm, dat de rijkdom van dat Woord door opzettelijke studie ontdekt worde. „Onderzoek de Schriften" is een bevel des Heeren, dat ook der kerk geldt. De studie der Theologie is voor de kerk en moet door de kerk bevorderd worden. Deze studie mag niet aan den enkele worden overgelaten; zij is geen persoonlijk belang of roeping, maar roeping der kerk, aan welke „de woorden Gods zijn toebetrouwd."

Daarom moet de kerk zorgen voor de opleiding van dienaren des Woords. De Gereformeerden verwerpen ook in deze aangelegenheid het mysticisme, dat een onmiddellijke bekwaming door den Geest wil. Wel rust God toe tot het werk, maar Hij doet het middellijk door de opleiding. Omdat de kerk behoefte heeft aan den dienst des Woords, moet zij voor de opleiding tot dien dienst zorgen.

Alzoo kan de kerk beantwoorden aan hare roeping om de kennis Gods te verbreiden. Zij moet het licht, haar geschonken, laten schijnen en verbreiden. Dit moet zij doen door hare School.

De kerk moet ook aanvallend en verdedigend optreden. Dwalingen moeten bestreden, terrein moet ver verd worden. Dit eischt deze kennis. Zal de kerk de kennis Gods verbreiden en verdedigen, dan is zij met oppervlakkigheden niet geholpen, maar moet zelve dieper in die kennis ingeleid worden. Dit zal haar voor dwaling behoeden. Daarom moet zij zorgen, dat zij mannen hebbe, die met deze kennis Gods toegerust in de vreeze Gods tot haar opbouw arbeiden. Die mannen mag zij niet van buiten verwachten, maar moet zij zelve doen vormen.

Dit zijn de hoofdgedachten van de rede van Ds. Jonker, waarmede hij het goed recht der Theol. School verdedigd heeft uit de roeping der kerk om „de woorden Gods haar toevertrouwd" te bewaren en te verbreiden

Ds. J. B. Hoekstra sprak over „de relatie van de School tot de kerk." Om die verhouding aan te geven, wees hij er op, dat de School uit de kerk is voortgekomen. Zij is geen stichting van enkele personen, maar van de kerk. Zij is als de dochter der kerk te achten. Men bouwt niet eerst een School, om daardoor de kerk te stichten, maar de kerk is eerst en uit haar komt de School. Dit wijst het nauw verband aan, dat tusschen kerk en School bestaat.

Ook deze spreker wees op de roeping der kerk voor de opleiding van hare dienaren. Zij heeft welonderwezen leeraren noodig, die de waarheid voor de gemeente verklaren, en tegenover de dwalingen verdedigen. Zij moet zorgen voor de vervulling dier behoefte. Deze taak is haar opgedragen, omdat zij is „een pilaar en vastigheid der waarheid."

Is de opleiding van dienaren des Woords het werk der kerk en dus de Theol. School het voorwerp van hare zorg, wederkeerig bewijst de School aan de kerk hare diensten. Zij is om en voor de kerk en moet dus voor haar arbeiden. Haar invloed op de kerk is groot. Hare kweekelingen gaan de gemeenten in, zoodat in de gemeente komt, wat in de School onderwezen wordt. Is er zuiver en degelijk onderwijs aan de School, dan kan men ook zulk eene prediking in de gemeente verwachten. Wordt echter de waarheid aan de School niet recht onderwezen, dan zal zij ook in de kerk niet recht gepredikt worden.

Daarom moet de kerk voor de School zorgen en toezien, want zij heeft bij haar het grootste belang. De band, die tusschen beide bestaat, kan niet dan tot beider schade losgemaakt èn verbroken worden. De kerk verzorge de School, de School diene de kerk.

Bij onze Christelijke Gereformeerde broeders in N.-Amerika is dus geen verschil over de opleiding van dienaren des Woords. Zij zijn één in overtuiging, dat deze de roeping der kerk is.

Het Curatorium had gehoopt, dat de gemeenten zulk een feestgave hadden ingezonden, dat de schuld van 5300 doll., die nog op de Theol. School rust, gedelgd kon worden. Daarin is men tot nu toe nog teleurgesteld; wel is voor dit doel een goede som ingekomen en hebben sommige gemeenten ruim bijgedragen, maar door de nalatigheid van andere gemeenten is de vereischte som nog niet samengebracht. Men heeft echter nog goeden moed, dat het ontbrekende zal komen.

Scholten.

Een opperhoofd der dansende derwischne te Urfa beroemde er zich op, dat hij in zijn gebied honderd Armenische kinderen had doorstoken.

—

Berlijn telt bijna 2 millioen inwoners. In de binnenstad der rijken hadden de 19 gemeenten voor 5 à 10000 zielen maar één kerkgebouw, en de 18 gemeenten der buitenstad hadden slechts eene kerk voor 30000 tot 130000 zielen. Zoo werd het plan gevormd, bij de 32 bestaande nog 33 nieuwe kerken te bouwen, waardoor men gemiddeld per 10000 zielen een kerspel kon krijgen. Door den ijver, ook van de Keizerin, heeft men nu dit cijfer bereikt. De kapellen en kerken in alle wijken verspreid, worden nu door 140 predikanten bediend. Hiertoe behooren tevens 215 diakonessen, waarvan een honderdtal zich uitsluitend wijden aan kostelooze verpleging van zieken onder de armen; behalve meerdere personen die zich aan arbeid der barmhartigheid of gemeentelijk bezoek wijden. †.

Ingezonden.

POGINGEN OM TOT EENHEID TE KOMEN.

Zonder twijfel is er in de Gereform. Kerken eenig verschil van opvatting over sommige leerstukken. Dat verschil moet goed onder de oogen gezien, opdat het voor allen duidelijk worde, in hoever het slechts een verschillende *manier van voorstelling* en uitdrukking is, en in hoever het werkelijk een *beginselstrijd* geldt.

Het heeft ons dan ook verblijd, dat *de Bazuin* reeds begonnen is, die verschilpunten ter sprake te brengen, en dat ook *de Heraut* daarvan toezegging heeft gedaan. Wij hopen en vertrouwen, dat de beide Redacteuren het verschil van opvatting *duidelijk* en geheel *naar waarheid* zullen aangeven; dat zij bij de uiteenzetting van de huns inziens juiste opvatting zich niet zullen laten leiden door wijsgeerige bespiegelingen, maar zullen laten hooren, wat de H. Schrift ons dienaangaande leert en hoe die waarheden in onze Belijdenisschriften, in overeenstemming met de H. Schrift, worden voorgesteld. Dán toch hebben de schrijvers in onze Gereformeerde kerken gezag; niet als zij buiten de officieele Schriften om spreken over Gereformeerde beginselen. Wat de kerkvaders en sommige Gereformeerde schrijvers gezegd hebben, komt eerst ter sprake, nadat de Bijbel en onze Belijdenisschriften gehoord zijn.

Meenen sommigen, dat onze Belijdenisschriften *in onzen tijd* niet meer de juiste uiting zijn van de Gereformeerde opvatting, naar de H. Schrift, laten zij dan duidelijk aangeven: in welk opzicht niet; wat herzien moet worden; hoe dan de H. Schrift ons leert, in strijd met de Formulieren van Eenigheid. Het gaat toch niet aan, te spreken van de Gereformeerde beginselen, in afwijking van de Belijdenisschriften, zonder eerst uit de H. Schrift *klaar* en *duidelijk* bewezen te hebben, dat de Formulieren van Eenigheid geen zuivere uitdrukking zijn van hetgeen wij hebben te gelooven en te belijden. Het gaat toch niet aan, aan wijsgeerige stelsels en scholastieke redeneeringen van lateren tijd beginselen te ontleenen, daarnaar de Gereformeerde Dogmatiek te regelen, en dan eenige teksten uit de H. Schrift tot staving bij te brengen. Onze Belijdenisschriften kunnen en mogen wel herzien worden, wanneer nauwkeuriger *Schriftstudie* daartoe overtuigende aanleiding geeft. Ook kunnen en mogen zij aangevuld worden, voor zoover andere kwesties dan daarin genoemd zijn, in den loop der tijden ter sprake gekomen zijn. Maar laat men dan over die *herziening* of *aanvulling* afzonderlijk schrijven, en niet zoo ongemerkt en onbewezen zoogenaamde Gereformeerde beginselen binnen loodsen en aan de kerken opdringen. Totdat het tegenovergestelde overtuigend uit de H. Schrift is bewezen, houde men zich, bij de bespreking van de leerpunten, die in geschil zijn, aan de Gereformeerde Belijdenisschriften.

Doen *Bazuin* en *Heraut* dat niet; zeggen zij ons niet eerst, wat de Bijbel ons aangaande die geschilpunten leert, en wat onze Belijdenisschriften er van zeggen; gaan zij integendeel diepzinnige, wijsgeerige redeneeringen houden, buiten de H. Schrift en Belijdenisschriften om, of bepalen zij er zich toe, uit tal van schrijvers allerlei aanhalingen te doen; waarbij dan de één bij voorkeur dezen en de andere dien schrijver laat spreken, en ieder uitzoekt en aanhaalt, wat *in zijn stelsel* (waaruit gehaald?) het beste te pas komt, . . . dan komen we niets verder, maar wordt de verwarring gaandeweg grooter. De Gereformeerde Kerken moeten voorgelicht worden uit de H. Schrift en uit *hare* Belijdenisschriften; dáár luisteren zij naar; dáár hebben zij respect voor, meer dan voor Augustinus of Calvijn; voor Maccovius of Comrie; voor Dr. Kuyper of Dr. Bavinck. Zij zullen echter al die schrijvers en geleerde verdedigers der waarheid danken, wanneer zij, door Gods genade, duidelijker gemaakt hebben, wat waarlijk Gereformeerd is, naar uitwijzing van Gods onfeilbaar Woord en in overeenstemming met de Belijdenisschriften, die accoord van overeenstemming en eenheid zijn in de Gereformeerde Kerken.

Mochten de voorlichting, door *Bazuin* en *Heraut* gegeven, onder Gods zegen, tot meerdere helderheid, overeenstemming en eenheid leiden, dan zal ook de bespreking van het middel, om tot één opleiding te komen, meer vruchtbaar zijn. Dan komt er meer vertrouwen in elkander en hoogachting voor elkander. Dan zal de kwestie der opleiding niet meer voorgesteld worden als een kwestie tusschen Gereformeerd en dualisme, of Gereformeerd en pantheïsme. Dan zal *Heraut* niet staan tegenover *Bazuin*, noch Kampen tegenover Amsterdam. Dan zullen inzake de opleiding deze vragen vooropgesteld worden: wat is het meest in het belang der kerken, die aan dienaren des Woords voortdurend behoefte hebben; hoe kan het volle zeggenschap der kerken, inzake de opleiding, gehandhaafd worden, en tevens die opleiding aan één inrichting plaats hebben; hoe kunnen de kerken, tot één opleiding gekomen, tevens het bewijs geven, dat zij, door één opleiding te zoeken, geen schade willen doen aan de beoefening van al de wetenschappen aan een vrije, Gereformeerde Universiteit, opdat zij tegen het ongeloof in het zuurdeeg der heilige beginselen op elk levensterrein invloed ten goede moge uitoefenen?

Wat dan voorloopig te doen zij?

T. Bos.

Boekaankondiging.

De Melodieën der Psalmen en Lof- en Bedezangen, vierstemmig gezet met voor- en tusschenspelen, voor Orgel met of zonder Pedaal, Piano of Gemengd Koor, door J. Worp. Zevende, door H. P. Steenhuis herziene druk. Te Groningen bij J. B. Wolters.

Een zevende druk, in betrekkelijk korten tijd, van dit muziekboek spreekt reeds voor deze uitgave. De zetting, met prae-inter- en post-ludiums, van Worp beantwoordt altijd zooveel doenlijk aan het thema van de Psalmmelodie en aan den ernstigen toon van kerkmuziek; welke moeilijkheid noc tans verzwaard werd door te zetten, zoowel voor het dragende en gebonden orgelspel, als voor de tokkelende pianomuziek, en voor het vierstemmig gezang. Het duurzaam debiet toont, welk veelvuldig gebruik ervan gemaakt wordt. De herziening door den H. P. Steenhuis waarborgt tegen storende fouten. De heldere, duidelijke druk verdient insgelijks aanbeveling. Het papier-formaat hadden we, in verhouding met de bladzijden druks iets grooter gewenscht voor de witte randen. Afsnijden, bij inbinding, laten ze zoo niet toe; afsnijden is trouwens ook onnoodig.

C. M.

Gedachtenis-plaat bij Huwelijks-inzegening. J. M. Bredée, Rotterdam.

Zoo noemen wij deze ons toegezonden, schoon geteekende en gekleurde en fraai uitgevoerde plaat. De namen der gehuwden met datum van den trouwdag kunnen en dienen erop ingevuld te worden, volgens de inrichting ervan. Ze stelt Ruth voor, met Boaz en zijn jongen, op den akker aren lezende: met den tekst van Ps. 37 : 5. Het is een geschikt souvenir voor jonggehuwden om door den predikant of door familie-leden of vrienden uitgereikt te worden. Misschien zullen sommigen het zelfs wel achter 't glas willen laten zetten tot betere bewaring. We willen de kennismaking ermede aanraden; en bij het nader bekijken ervan kan men dan ook over de gepaste symboliek, die hierin ligt, behoorlijk nadenken.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
J. SYBRANDY, v. d. m.
EN
J. SCHUURMAN.
MILDAM, MEPPEL, 25 April 1901.

Getrouwd:
D. VAN GOOR
EN
A. BAKKER,
die, ook namens wederzijdsche Familie, **dank** betuigen voor de bewijzen van belangstelling.
BUNSCHOTEN,
25 April 1901.

Door 's Heeren goedheid werd ons hedenmorgen een **Zoon** geboren.
C. VAN PROOSDIJ.
A. G. VAN PROOSDIJ—STAAL.
AMSTERDAM,
28 April 1901.
Ruijschstraat 34.

Voor de vele bewijzen van hartelijke deelneming, ons betoond bij het overlijden onzer geliefde Moeder, betuigen ondergeteekenden bij dezen hunnen welgemeenden **dank.**

Uit aller naam,
G. J. MEERSTADT JWGzn.
ZUTPHEN,
1 Mei 1901.

Zoo de Heere wil, hopen onze geliefde Ouders
Geert Koffeman
EN
Tjerkje v. d. Boom
op Zaterdag 4 Mei a. s. hunne **Vijftig-jarige Echtvereeniging** te gedenken.
Namens hunne dankbare Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen.
URK,
29 April 1901.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, in de hope des eeuwigen levens, onze innig geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd-, Grootvader en Broeder, de Heer
Reinier de Vries,
in den ouderdom van 62 jaar en 3 maanden.
Uit aller naam,
WED. R. DE VRIES—LOUISSEN.
MEPPEL.
26 April 1901.

Heden werd onze geliefde Broeder, Mede-opziener der gemeente,
Cornelis van der Sar
ons door den dood ontnomen.
Sinds 1897 diende hij — met een jaar tusschenpoozens — als Ouderling. En met groote toewijding besteedde hij de gaven, door den Heere hem geschonken, aan het geestelijk welzijn der gemeente. In het bijzonder waren de gaven des gebeds en der vertroosting zijn deel.
Thans is hij ingegaan in de ruste zijns Heeren.
Dat de Heere ook nog van achteren zijnen arbeid zegene, en in het bijzonder trooste zijne Weduwe en Kinderen.
Namens den Kerkeraad,
A. H. VAN MINNEN, *Praes.*
D. BOON, *Scriba.*
'S-GRAVENZANDE,
27 April 1901.

Hedenmiddag nam de Heere tot Zich onze lieveling
FROUKTJE,
in den ouderdom van ruim 10 jaar. Geduldig was haar lijden, kalm was haar sterven. Smartelijk, maar troostrijk door haar kinderlijk geloof, blijft hare nagedachtenis voor onze bedroefde harten.
B. BONNEMA.
P. BONNEMA—GJALTEMA DE LEEK,
28 April 1901.

Heden overleed tot onze diepe droefheid onze vriend
M. BOER,
in den ouderdom van 16 jaren, in leven lid der Ger. Jongelingvereeniging »Tychicus" te Ruinerwold en Koekange.
Het Bestuur,
H. FLUIT, *Praeses.*
P. WESTERT, *Secr.*
KOEKANGE,
30 April 1901.

Vereen. „TOT CHR. LIEFDADIGHEID" te **WAGENBORGEN.**
In de Bestuursvergadering van heden zijn in de **1ste Geldleening** van bovengenoemde Vereen. **uitgeloot**
de nummers 54 en 56,
en in de **2de Geldleening de nummers 5, 135 en 136.**
Namens het Bestuur,
J. BOUWES, *Penningm.*
WAGENBORGEN, 24 April 1901.

Te koop aangeboden
een groote PREEKSTOEL
met dito **klankbord,** en een **Voorlezersbank.**
Br. fr. letter **Q** Uitgever van dit blad.

A. DE ROODE & Co.,
(**SCHIEDAM, opgericht 1879.**)
Fabrikanten van
OLEÏEN en LOOG,
ZEEPPOEDER en VETLOOGMEEL.
(Prima qualiteiten. Concurreerende prijzen.)

Heden verscheen bij de Firma G. J. REITS te GRONINGEN:
De 12e druk van:
H. DE COCK, Handleiding,
ten gebruike van hen, die onderwezen worden in het Kort Begrip der Christelijke Religie.
Herzien door Prof. **M. NOORDTZIJ.**
Prijs *f* 0.25.
H H. Predikanten wordt op aanvraag een exempl. franco per post ter kennismaking toegezonden.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te HEUSDEN verschijnt de
TWEEDE JAARGANG
VAN
Wat zegt de Schrift?
Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,
onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol School te *Kampen*, en met medewerking van onderscheiden Bedienaren des Woords.
Maandelijks verschijnt een No. van 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.
De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.
Van den *eersten* jaargang zijn nog enkele Ex.te bekomen, ingenaaid, à f 1,60.

ATTESTATIES
voor mannelijke en voor vrouwelijke leden. **à 5 Cent**

ATTESTATIES
voor doopleden. **à 1 Cent.**

BEROEPSBRIEF.
voor de Gereformeerde kerken, aan een Predikant of Candidaat t. d. H. Dienst.
à 5 Cent.

LASTBRIEVEN
voor Afgevaardigden naar Provinciale en Classicale vergaderingen.
à 3 Cent.

OPROEPINGSBRIEVEN
voor de Classicale vergaderingen.
à 3 Cent.
Verkrijgbaar bij G. PH. ZALSMAN te *Kampen*, die ze alom franco verzendt.

f 8.- STATENBIJBEL. Franco.
Een Statenbijbel met 1000 platen. De prijs was vroeger ± f 25. Nu tijdelijk slechts f 8,00 en nog wel franco thuis of franco naaste station. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per rembours. Deze Statenbijbel is echt; van Jacob en Pieter Keur. De kantteekeningen met een heldere vette letter, zoo volledig mogelijk. Het formaat is flink. Zeer sterk gebonden met vergulden titel. Geel op sneê. Nieuwe spelling; zuiver gedrukt met eene heldere Hollandsche letter. De verpakking is gratis in een kistje.

☛ **LET WEL!!** ☚ ☚ Wij geven er bij cadeau: Enkele lijvige boekdeeltjes. Christelijke verhalen enz. Handelswaarde f **1.—**. De Statenbijbel is alom, met kracht aanbevolen. Opdringerij en blut is hier geheel overbodig. Men zie onderstaande dankbetuigingen. Schrijf vooral op den brief »Statenbijbel en boeken". Adres:
C. DE BOER Sz., Sneek.
Zijn de bestellers voldaan?
Antwoord:
De Statenbijbel is boven verwachting. Degelijke druk en kant. Sierlijke en natuurlijke platen.
(W. g. t.) K. GRONDSMA.
Oosthem (Fr.), 21 Dec. '00.
De Statenbijbel in goede orde ontvangen, viel mij erg mee.
(W. g. t.) C. KLOK Cz.
o. d. Rockanje, 29 Dec. '00.
Statenbijbel ontvangen, over den uitslag zeer tevreden.
(W. g. t.) H. BOS.
Ulrum, 31 Dec. '00.
Statenbijbel keurig netjes. Sterk gebonden en duidelijke letter. Ook de platen zien er goed uit.
(W. g. t.) J. BLOM.
Amersfoort, 22 Jan. '01.
Alles in orde ontvangen, mijn oprechte dank voor dezen boven mijne verwachting uitgevallen Bijbel.
(W. g. t.) G. J. DRENT.
Amsterdam, Wittekade 32² 22 Jan. '01.
Pakket goed verpakt. De Bijbel is netjes en sterk gebonden.
(W. g. t.) Wed. C. CORNELISSEN.
Oosterbeek, 23 Jan. '01.

Statenbijbel overtrof verre mijn verwachting; is het geld overdubbeld waard, papier, kantteekening en platen beslist duidelijk.
(W. g. t.) E DEKKER.
Amersfoort, 23 Jan. 01.

Uw Statenbijbel afgeleverd. Is met **groote tevredenheid** ontvangen.
(W. g. t.) J. ROORDA, Boekhandel.
Tzummarum, 24 Jan. '01.

. . . . ik betuig dat het pakket Statenbijbel mijne verwachting verre heeft overtroffen.
(W. g. t.) M. MOLENAAR.
Katwijk aan Zee, 24 Jan. '01.

Bij de opening der kist en het zien van den Bijbel moest ik toch zeggen bij mij zelven: »ja, waar is het, het is een bijzonder mooi boek" zoo'n prachtige Statenbijbel. Ik ben er recht over tevreden.
(W. g. t) R. MEESTER Lz.
Dronrijp, 24 Jan. '01.

De Statenbijbel dien ik van u in goede orde ontving, is degelijk en zeer naar mijn genoegen.
(W. g. t) D. LEERLOOIJER.
Knollendam, 25 Jan. '01.

Bijbel in goeden welstand ontvangen. Ik wist niet, toen ik het kistje kreeg, dat de Bijbel zoo prachtig zou wezen. Ik stond verwonderd, als ik het eerder geweten had, dan had ik hem ook eerder besteld. De Bijbel is best naar mijn zin.
(W. g. t.) A. PLAISIER Wz.
H. I. Ambacht, 25 Jan. '01.

4 ct. **4 ct.**
Bij ZALSMAN te *Kampen* verscheen:
EENIGE KORTE VRAGEN
VOOR DE
kleine kinderen
DOOR
JACOBUS BORSTIUS
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
DOOR
O. C. DOORNBOS.
Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost
niet meer dan 4 cent,
Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.
4 ct. **4 ct.**

Pinksterfeest
Zondagsscholen.
Wie voornemens is met het a. s. Pinksterfeest aan de kinderen een boekje te geven, wordt daartoe aangeboden.:

Stichtelijke rijmen	104 blz.
Uit de macht des satans tot God	72 »
Twee jongens uit het volk met een plaatje	83 »
De slaap des rechtvaardigen met een plaatje	27 »
Het uilenge-kras, met een plaatje	24 »
De vondeling » » » »	56 »
De kleine verteller	61 »

Deze 7 boekjes, 427 bladz. voor 40 cent **franco** thuis, na inzending van het bedrag aan ZALSMAN te KAMPEN.

Eindelijk gevonden!
Zonder eenige muziekkennis kan men met behulp van dit Wonderklavier alle Psalmen en Gezangen volgens het bijgevoegde Koraalboek in *volle accoorden*, zelfs in zeven verschillende toonaarden spelen.
Onmiddellijk op het eerste gezicht.
Geen letter- of cijferaccoordmethode, geen automaat. Kan op elk Orgel of Piano gebruikt worden.
HET WONDERKLAVIER.
Alleenverkoop voor
Nederl. en Koloniën
JOH. DE HEER,
Orgelhandel, ROTTERDAM, Noordmolenstr. 71.
Vraag Prospectus gratis en franco.

Heden verscheen bij J. H. KOK, te Kampen:
Schepping
of
Ontwikkeling,
door
Prof. Dr. H. BAVINCK
57 pag. Prijs *f* 0,50.
Bij elken Boekh. verkrijgbaar, zoomede bij den Uitgever.

DE KAMPER
BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
van ZALSMAN
is het ***beste adres*** voor ***alle soorten drukwerk.***
Rekeningen, nota's, kwitanties, briefhoofden, briefkaarten, enveloppes, advieskaarten, naamkaartjes, wissels, circulaires, programma's enz. enz. worden net, vlug en goedkoop franco geleverd door het geheele rijk.

Vrije Universiteit.
In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Legaten:
Door den heer L. Amoureus te Schiedam van wijlen den heer C. van der Touw f 5000.
Aan Contributiën:
Door den heer P. J. J. Gooris te Brielle f 20,50, door den heer Ch. Dixon te Deventer f 68,50, door den heer P. Human Jz. te Melissant f 40, door den heer W. van Noort te Loosduinen: uit Loosduinen f 77,50, uit Monster f 14, samen f 91,50; door den heer J. Verburg te Zegveld: uit Vleuten f 5, door Ds. A. D. C. Kok te N.-Helvoet f 9, per post ontvangen f 6,85, door den heer H. G. Rierink te Reeuwijk f 33, door Ds. A. Boekenoogen te Apeldoorn f 1.
Aan Schenkingen:
Door den heer N. de Boer gev. in de coll. van de Geref. kerk te Leiden C van N. N. f 2,50, door den heer C. Weissenbuch van de Geref. kerk te Makkum f 2.
Voor de Medische Faculteit:
Door den heer W. van Noort te Loosduinen f 12,50.
S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

VOLKSHARMONIUMS
voor één dubbeltje daags.

Vraag uitvoerig Prospectus en prijzen gratis.
Behalve mijne bekende duurdere fabrikaten, heb ik nu degelijke
ORGELS
ontvangen, in eenvoudige doch sierlijke kasten, degelijk van constructie en verrassend van toon, in **20** verschillende soorten, van af *f* **40,—** en hooger.
Geen draaiorgels of automaten, doch daar er een Handleiding voor zelfonderricht gratis wordt bijgevoegd, is elkeen in staat om het te leeren. Levering franco Station, met 5 jaar garantie en fraaie geborduurde toetsenlooper.
Termijnbetaling van af f 3 's maands,
Dus voor een dubbeltje daags een geheel gelukkig gezin.
Eenig adres: JOH. DE HEER, Rotterdam Noordmolenstr. 71.

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.